

tedaj lanene preše, zmlete kosti in rogovi, saje, pepel, človeški lasje in nohtovi, posebno pa človeško blato. Kadar Kitajec ali Japanež povabi prijatla ali znanca v gostje, ga pred odhodom prosi, naj nikar ne zapusti hiše, dokler ni od tega, kar je povžil, nekoliko pustil v hiši — za vrt ali polje!

Zavarovalnice kapitala in dohodkov.

Med temi je tudi tako imenovana „občna vzajemna zavarovalnica kapitala in dohodkov na Dunaji“, osnovana po cesarskem dovoljenju 21. maja 1839. leta; po pridobljenih skušnjah preteklih let je svoje statute preuredila in 1. maja 1866. leta na podlagi teh novih statut svoje delovanje začela pod imenom „Janus.“

„Janus“ zavaruje kapital in dohodke posebno po 5 razdelkih, in sicer tako, če kdo želi, dokler živi, po preteku toliko in toliko let, toliko in toliko kapitala iz zavarovalnice dobiti; ali če kdo hoče svojim dedom po smrti svoji zagotoviti kapital itd. Posebno znamenit je ta Janusov način zavarovanja pod razdelkom V., po katerem, ker je ta zavarovalnica vzajemna (wechselseitig) in tako rekoč bratovščina vseh zavarovancev, živeči udje podedovajo ude, ki so umrli, in tako sčasoma njih kapital ali letni dohodek večji prihaja.

Zavarovalnica, katero brez plačila oskrbujejo lastni udje, ima lastnega premoženja 1 milijon in 699.612 fl., ki je deloma zagotovljeno v dveh velicah hišah na Dunaji, sicer pa pupilarno-varno naloženo. — Za kranjsko deželo je gosp. Günzler v Ljubljani opravilnik, pri katerem se na drobno lahko izve vse, kar se tiče zavarovanja.

Narodopisne stvari.

Brglez.

Etymologična črtica.

Spisal Davorin Trstenjak.

Med ptiči, kateri spadajo v rod kljukarjev in jim Nemeč pravi Spechte, Latinec pici, so posebno štirje imenitni: 1. žolna (*picus viridis*, Grünspecht), 2. šoja, šojka (*Nusshäher*, *picus garrulus*), 3. detel (*picus arboreus*, Baumspecht), in 4. brglez (*picus cinereus*). Brglez se pri Nemcih tudi veli: Spechtkönig, in ker s svojim velikim in močnim kljunom v drevesa kljuka, in v kratkem nakljuka dosti tresčic, ga tedaj tudi imenujejo „Zimmermann.“ Votjaki mu skazujejo božjo čast, da ne bi drevesom škodoval. (Ryčkov „put po Rosiji“ Riga 1774. str. 124.) Prebivalci Mehikanskega nosijo pri sebi brglezov kljun, da jih v boji varuje ranjenja (Oken „Naturg.“ 7. zvez. st. 213). Pri Rimljanih in Šabincih je bil posvečen bogu boja Martu, in je redil Romula in Rema z nebeško hrano. (Ovid „Fast.“ III. 37. 54). Pripisovali so mu prorokovalno moč, in rimsko božanstvo Picus ali Picumnus, kateri je tudi bil bog prorokovanja; bilo je iz prvega češčeno v podobi stebra, na katerem je stal detel ali brglez (Hartung „Relig. der Röm.“ 2. Th. str. 173) picus, zato ime Picumnus. Rimljani so mislili, kakor Plinij *) sporočuje, da, če se detelovo ali brglezovo gnjezdo v bednji (Baumhöhle) zagvozdi, si ta ptič trave poišče, katero pred zagozdenim gnjezdom drži in si jo odpre. Slovenske narodne povesti enako pripovedajo o žolni, ktera si pri Norvežanih veli „Gertrudina ptica.“ O njej imajo Norve-

žani sledečo povest: „Ko je Kristus potoval s Petrom po svetu, prišla sta k neki gospodinji, Jeri po imenu, ki je imela rdečo avbico na glavi in je ravno kruh pekla. Kristus jo prosi kruha. Ona vzame malo testá in ga položi v ponvo. Al testo je tako narašalo, da je bila vsa ponva polna. Ker je mislila, da za ubogajme je to preveč kruha, vzame manj testa, pa zopet začne péči. Ker je tudi to testo tako naraslo, reče Kristusu tako-le: Idite z Bogom brez miloščine, kajti za vas je moj kruh prevelik. Kristus se na to razsrdi in jej reče: Ker mi nočeš nič dati, bodi za kazen tica, išči suhe svoje krme med skorjo in lesom drevja, pa tudi piti ne dobiš drugače kakor ob dežji. In tako se je zgodilo. Zmiraj kljuje v skorjo po krmi in poje proti dežju, kajti žejna je in želi piti.“ (Asbjörnsen „Norw. Volksm. übers. von Breseman 1. Th. str. 8).

Tudi slovenske povesti pripovedujejo o črni žolni, da je prokleta gospodinja, in kedar zapoje, se je nadjati dežja.

Znamenita je tudi samlanska povest o detelu: „Ko je Bog pri stvaritvi svetá po živalih dal velik studenec skopati, detel ni hotel pomagati iz strahú, da si kje ne ognjusi svojega pisanega perja. Na to se Bog razljuti in izreče sodbo, da le iz votlih kamenov more vodo srkati, ne pa iz studencev in potokov. Kedar dolgo ni dežja, ga žeja močno, on žalostno poje svoj „giet“. Bog se ga usmili in pošlje dežja. (Glej Schwenck „Mythol. der Slaw.“ str. 46. 47.)

Tako je žolna, detel, šoja, brglez pri vseh narodih mytologičen ptič.

Podajmo se sedaj nazaj k slovenskim pripovedkam.

Naš slavni Valjavec je v svojih narodnih pripovedkah (str. 252—253) nam sledečo povest priobčil: „Pripovedujejo, da je črna žuna spametna, ar ona zna onu travu najti, koja ima tu moč, da more vsaki zatvor odpreti, ma bil, kak mu drago velik. Gda ima žuna mlade, onda je moči od nje najlože dobiti onu travu. Ona ima vu luknji mlade, koju luknju načini detelj s klunom. Gda odide na pašu, onda je treba s klinom zabiti luknju, da nemre vnuter. Gda se povrati, najde luknju zabitu, in nemre do mladih, pa ide mam vu livade i najde onu travu, pa ide ž njum k luknji, a ov, koi oče, da dobí travu, mora prstrti črleni rubec ili sukno pa oditi za koje drugo drvo, da ga ne vidi. Gda ona dojde i dotekne se s travum, taki klin odskoči od luknje i pusti travu na rubec, ar misli, da je ono ogenj. Onda se pobere trava, i ž njum se more vsaki zatvor odpreti.“

Enako povest imajo tudi Nemci. (Glej Grimm „Mythol.“ 925.) Učeni Kuhn o tej travi, katero Nemci imenujejo „Springwurz“ vidi: „eine Verkörperung des Blitzes“, in v žolni, detelu, brglezu „den Gewittervogel, den Blitzträger“, zato se tudi grški bog bliska Zeus veli: *πίρος*. Učeni Schwartz (Sonne, Mond und Sterne“ str. 77) razlaga to povest natančne: „Der aus dem Baume (Wetterbaume) herausfahrende Keil ist der Donnerkeil selbst, mit welchem dem Gewittervogel in der himmlischen Scenerie das Nest zugespündet war. Im Gewitter wird dem himmlischen Vogel *) sein Nest im Wolkenwetterbaum verkeilt, das Nest mit einer Wolke bedeckt, der Gewittervogel kommt mit der Blitzsprengwurz, öffnet den Wolkenbaum und der Donnerkeil fährt geräuschvoll heraus.“ Po bliskanji in grmenji pride na zemljo rodovitni dež, nebeški zaklad se odpre, milo solnce se sopet prikaže, zato slovenske povesti pripovedujejo, da je pastir s to travo, katero je žolni vzal, doteknil se železnih vrat pečine, ktera se s straš-

*) Pullos in cavis educant avium soli, adactos cavernis eorum a pastore cuneos, admota quadam ab his herba, elabi creditur vulgo. Trebuis auctor est, clavum cuneumve adactum, quanta libeat vi arbori, in qua nidum habeat, statim exsilire cum crepitu arboris, cum insederit clavo aut cuneo. *Plin. X. 18.*

*) Nebeški ptič v starih mitih je solnce.

nim praskom odprejo, in v pečini našel starca, kateri mu reče: vzemi si zlatov, kolikor hočeš.

Pečina, gora, breg so sopet simboli oblakov, starec, ki v zaprti pečini sedi, je Perun Ded, Atli, Sthavira, kateri, ko se oblačna gora odpre, ponuja zemlji svoje zaklade. (Kon. prih.)

Podučne stvari.

0 prirodi.

Prilika v poduk.

Prirodno je, da živali enacega plemena, kar koli mogoče, skupaj živé, ločene od družih plemen. Goved se druží z govedom, brav z bravjo, vrabec z vrabcem, senica s senico. Tako se tudi vidi, kako bučele, mravlje in druge živalce zveste ostanejo svojemu plemenu in društvu, za-nj skrbé, se za-nj bojujejo, če je treba, tudi življenje žrtujejo.

Kakor živali, tako je tudi človeški rod razcepljen v razne narode z raznimi jeziki; po narodnosti se je kolikor mogoče v posebna društva — države — zedinil. Kjer pa to ni bilo mogoče, je vendar le vsak narod vkup vlekel, na svojo narodnost ponosen bil, za svoj narod pred vsem drugim skrbel. Vsak narodnjak je z dušo in telesom se trudil na korist svojemu narodu. Junak se je trudil na borišči, ukaželjni potoval je po svetu opazovaje kaj drugi narodi več od njegovega znajo in vedó, in prinašal je svojim rojakom vse nabrano, toda prebavljeno v domači jezik, da jim je bilo mogoče prineseno tuje razumeti, sebi prilastiti in v svoj prid obrniti.

Tako vedenje — življenje za narod — mislim, da je prav natorno, naravno! Pri bučelah vidimo, kako skrbno one nabirajo razne soke po tujih stvaréh, in prebavljene potem svojemu plemenu prinašajo kot prijeten živež domú.

Žalibog! kako se je pa to pri našem slovenskem narodu predrugačilo! Namesti da bi posnemali lepe izglede družih narodov, ki so prinašali svojim rojakom vednosti in znanstva iz tujih krajev, — Grkov, Rimcev, Lahov, Špancev, Francozov, Anglikanov, Nemcev, — samo narod slovenski ni imel sreče, da bi sploh njegovi sinovi imeli ravno tako rodoljubje, in da bi bili si svojo narodnost na čast prištevali!

Kdor naših rojakov je imel priložnost prilastiti si — se vé da — po tujih jezikih učenosti, vednosti, umetnosti, ni mu mar bilo, da bi bil to podal svojemu narodu, izgovarjaje se, da narod je še presurov za take učene reči, da ni mogoče v domačem jeziku kaj tacega razlagati, — da naj se poprej jezik omika — toda v šolah ne; tam se je treba nemščine učiti, potrebne za niže častnike!

To je bil tisti hudobni „circulus vitiosus“, ki je kriv, da je zaostajal narod naš.

Jeziku se je podtikala nezmožnost, čeravno vsi učeni jezikoslovci vejo, kako izvrsten, kako častiljiv je jezik slovenski.

Pesmi Koseskove, Prešernove in družih, — občni državljanski zakon in drugi zakoni prestavljeni po Cigaletu, — občna povestnica Vrtovčeva in Vrneta, — kemija Vrtovčeva, — zdravniške knjige dr. Jan. Bleiweisa in še mnogo mnogo družih knjig in časnikov slovenskih pričuje vsakemu, kdor ni slep, da v vseh razdelkih znanosti in učenosti se more brez ovire pisati v slovenskem jeziku, da tedaj nikjer ni jezik ovira!

Od kod tedaj izhaja nenaravno vedenje mnogih učenih mož slovenskega rodú, da pišejo v tujih jezikih,

v domačem pa ne? — da so raji očmi narodu svojemu kakor očetje pravi?

Ni verjeti, da si skušajo s takim vedenjem vladi prilizovati, kjer je presvitli vladar vsem narodom enakopravnost pritrdil. Tudi ni misliti, da bi jih nizka cena slovenskih bukev, zato tudi nizka cena učenih stavkov v slovenskem jeziku delala izdajalce naroda svojega, saj učenosti se malokdaj družijo z lakomnostjo. Tudi ni verjetno, da se gospodje, ki so se kopita v tujem jeziku privadili, iz same lenobe ali zločnosti ne bi hoteli maternega jezika poprijeti, ker imamo možake med njimi prebrisane glavice, pa tudi delavnih in urnih ročic, katerim bi pisava in vredovanje v milem domačem jeziku malo truda prizadevalo.

Ako tedaj ni uganjke najti tej zastavici, ni misliti družega, kot da neka zagrizenost v tuj jezik mora vzrok biti, ktera je na škodo domačemu in ravnopravnosti narodni. Kdor je pa tak, da mu je zopern jezik deželni, naj se raji službi odpové, ktera mu mora za tega del grenka biti, in gre kam, kjer mu deželni jezik ne dela bridkosti, da saj dalje ni na poti domačemu našemu napredku, ktereга tirjajo sedanje okoliščine in vladni zakoni!

Dr. O.

Ozir po svetu.

Pisma o samostanih srbskih.

(Dalje.)

Tudi samostan „Ravanica“ na reki Resavi v današnji knježevini, ktereга je car Lazar zidal, in kateri še dan danes stoji, je za srbsko povestnico velike cene. Tukaj je ležalo več let telo cara Lazara, in od tod so bežali z njim v Srem, v Fruško goro, da ne bi ga divji Turki požali, kakor so sv. Savo in druge svetnike narodne. Zdaj počiva njegovo telo v samostanu Ravanici v Fruški gori. In praznik sv. cara Lazara je 15. junija na nesrečni Vidov dan, — na dan bitke kosovopolske!

Popisati vse samostane in brezštevne cerkve starodavnega srbskega carstva, katerim se je človek čuditi moral, kakor se še zdaj čudi onim, ki še stojé ali ki so se razrušile v razvaline, tukaj ni mesto za to. Častitim bralcem „Novic“ naj zadostuje to, da opomnim, da je še zdaj v sami knježevini srbski 43 samostanov; mnogo mnogo cerkvá, ki so vse nevihte turškega divjaštva prestale in od propasti srbske slave do današnjega dne izdržale kakor nepremakljive skale v sredi viharnega morja.

Srbija je bila, kakor Šafařik pravi, „s samostani, palačami in cerkvami posejana zemlja.“ In Turki sami pravijo: „Pri pogledu razvalin srbskih samostanov in cerkvá se vidi, da so Srbi svcje care imeli!“ (Glej Šafařik „Geschichte der südslavischen Literatur“ III. str. 85.)

Srbski samostani so neprecenljive vrednosti za narod srbski. Oni so bili národne šole, oni so ohranili národno ponositost; da! oni so bili pravi čuvarji naroda, vere in domovine. Oni so opominjali narod stare srbske slave, in njihove velikanske razvaline budile so ga k maščevanju.

Kakor sem že rekel, pri samostanih svojih slavnih prededov je narod srbski vselej in v vsaki potrebi pomoči iskal, kakor je še dandanes išče. Jez sam sem se o tem že večkrat prepričal; posebno enkrat letošnje hude zime sem se prestrašil, ko sem nekega jutra šel po navadi od hiše do hiše bolnikov obiskavat — pa nobenega bolnika domá ne dobim! Bila je v nekem bližnjem samostanu svečanost, in vsi moji bolniki so šli tje v najhujši zimi zdravja iskat.

Da so srbski samostani pravi čuvarji narodne po-

Popotnikove opazke po Angležkem.

(Dalje.)

Najslabeja in najbolj mršava živinčeta v svojem življenji videl sem na Hrvaškem, v Primorji, na Kranjskem in v Istri, najlepša pa na Angležkem. Pa zato nikakor nočem prvih preveč grajati in drugih preveč ne hvalisati, ker mislim, ako bi Primorčan, Istričan in Kranjec imel takošne pašnike, kakor jih ima Anglež, bi njegova tudi tako lepa bila kakor so angležki bulli. Angleško zemljo pokriva vedno zelena trava in živina se more pasti tudi pozimi, izvzemši le nekoliko tednov; trava je gosta, mastna, sladka in posebno redilna; pašniki so navadno ograjene livade ali travniki vselej primerni številu živine, ktera se med ograjami pase. Ker se nekteri farmerji samo z živinorejo pečajo, zato so nekatere pokrajine sami pašniki in po njih se pasejo trume živinčet, pa kako različno je vse to od naših „gmajn“! Tukaj se ne puščajo samo taki kraji za pašo, kateri bi drugače se uporabiti ne mogli, kakor pri nas, ali za njive ali senožeti ali kaj družega, ampak izberejo se zato najpripravniša mesta, kjer se živina res obrediti, ne pa samo preživiti more. Pašniki se zboljšujejo, tako, da se vedno slaba trava odstranjuje in z boljšo nadomestuje ali ž njo meša. Da se pa stvar lahko doseže, niso tukaj dobre farme kakošen „ex omnibus aliquid“, kakor so naše, temuč vsak farmer se pečá s posebnim delom kmetijstva; tako nekteri samo s poljedelstvom, drugi samo z živinorejo in zadnji se imenujejo „graziers.“ Pa tudi živinorejci so taki, da nekteri se pečajo najbolj s konji, drugi z govejo živino ali ovcami, svinjami itd.

Znano je, kolike koristi je umna razdelitva dela v tvornicah (fabrikah); al ravno tako je tudi pri vsakem drugem poslovanji, in človek, ki se vedno le z eno stvarjo bavi, gotovo to najbolje pozná in ž njo najumnije ravná. Kakor sem pri ovcah omenil, tako tudi živinorejec za goveda kar mogoče za dobro pleme skrbi, in prilike so tukaj, da se biki, ki so poseben ponos nekterih velikih farem, ne le za 800 gld., temuč za 8000 gold. cenijo in prodavajo. Goveja reja na Angležkem se z našo nikakor primerjati ne more, ker ta se najbolj po dobri paši ravná, ktera je pa tukaj in pri nas celó različna. Kar se pa govejega plemena tiče, nikakor bi ga pa tudi našim kmetovalcem ne priporočal; na velikih in bogatih farmah je kar le mogoče požlahnjena živina, na ubožnejih pa ni nič kaj posebnega, in naša goveda na spodnjem Štajarji so mnogo lepša. Ker je lanska kuga mnogo lepe živine pobrala, zato se tu mnogo nadomestuje z nemško, ktera posebno iz severne Nemčije sem dohaja; to pa štajarska goveda mnogo prekosijo. — Goveja reja se mi na Štajarskem, primerjaje jo z drugimi deželami, še kaj dobra dozdeva, barem veliko bolja kakor je ovčja; pleme je tudi prav lepo in dobro ter prepričan sem, da bi se marsikteri živinorejec angležki zelo začudil najti na sejnih v slovenski Bistrici na Štajarskem takošna goveda, ki bi njegovim ponosnim farmam na čast bile. — Pa pri vsem tem je pri štajarskih živinorejcih vendar mnogo mnogo napak in nemarnosti. Da bi naši ljudje bolje ravnali in se umne živinoreje poprijeli, gotovo bi je tretjino več po številu in za polovico po boljši veljavi rediti mogli. Živinska reja se ravná po pašnikih; al kakošni so ti navadno pri nas in kako se zboljšujejo? Puščajo se večidel pašniki svoji osodi; dokler se ne prenaredijo za kaj drugega, raste tam divjača ali pa je vse golo, zato je malo brige, in živina, posebno ta, ki ni za delo, se zganja tje le toliko, da se preživi.

(Dalje prihodnjič.)

Narodopisne stvari.

Brglez.

Etymo-mythologična črtica. *)

Spisal Davorin Trstenjak.

(Konec.)

S tem bi toraj dokazov dovolj imeli, da so žolna, detel in brglez tudi mythologični tiči in simboli bliska, — bliskonosači. Ostaja nam še samo etymologična razlaga imén.

Žolna brez vse dvombe od osnove žl, luteus, viridis, toraj „viridis avis“ (zelen tič). Besedo detel, staroslov. dentel, sem že v „Glasniku“ razložil, in rekel, da stoji za denktel, sansk. danktaras (dangtaras) pikar, kljukar, Beisser, Hacker, Picker; po izpah-njenem guturalcu, kakor v besedah: seno za sekno, lumen za lucmen. Ker staroslovenščina ima besedo dentel, ne pa djetel, zato Kuhnova razlaga od djeti, djetel, „der Bildner, Zimmermann“ ne more obveljati. Večo težavo dela ime brglez. Nekteri naših jezikoslovcev ne dajo veljati, da bi bil ez slovansk sufiks. Al, dokler ne bodo dokazali, da besede lemez, gavez itd. niso slovanske, tako dolgo bomo si ga branili in trdili, da se sklada z nemškim: ig, ing, litev. ingas, latvijskem: igs, egs itd.

Jaz trdim, da beseda brglez naravnost pomenja: bliskač „Blitzvogel“ in da je dobil ime po božanstvu bliska, ktero se je velelo Brg.

Božanstvo s tem imenom nahajamo pri starih Indih, pri katerih se veli Bhrgu, in učeni Kuhn („Die Mythen von der Herabkunft des Feuers Prog.“ str. 5) je do belega dokazal, da Bhrgu pomenja: bliskajoči, in da je identičen z grškim Phlegias-om. Že staro-indijski jezikoslovci so ime Bhrgu izpeljevali od korenike: bhrdž, frigere, assare, rōsten, braten (Ait. Br. III, 34). Sorodna korenika je bhradž, s ktero se ujemata: φλέγω in fulgeo za falgeo. V slovenščini imamo bržolica, assum, assatura, pečenka, pečenica.

Naj tukaj omenjam še druge okoliščine. Od Pohorja do Karavanek sem našel med planinskimi prebivalci vero, po kateri pripovedujejo, da kadar se brez groma bliska (wetterleuchten), se v oblakih „Brganti sekajo.“ Tudi rodbinskih imen: Brgant (po obliki, kakor: Kurant, Marant) najdeš po planinah od Kozjaka do Štoržiča obilo. Stari Slovenci so toraj tudi poznali božanstvo bliska po imenu Brg ali Brgant, in tiča bliskovega so imenovali: brglez. V slovenščini jaz le poznam bergla = bernica, die Krücke; al ta beseda izhaja od berem = fero in ima e ni pa p̣. Na rimskih kamnih izkopanih v nekdanjem Noriku večkrat najdeš osebno ime: Bergant in Brigant, slednja oblika bi kazala, da je že med norenskimi Slovani bila navada p̣ spreminjevati v ri, primeri novo-slovenski hrib, hriber, bridek, bridva za: hrb, hrber, brdek, brdva, od brditi, acuere, ostriti.

Po slovenskih narodnih povestih je brglez tudi varh otrok, in ako ga v kletki kraj zibeljke postaviš, otrokom brez bolečine zobje rastejo. Varh otrok je tudi bil rimski Picus (Serv. V. A. X. 76.). Picus se svojim bratom Pilumnom (od pilum, Mörserkeile = Donnerkeile) se tudi velita „Dii conjugales“, in njima se je, kedar se je otrok narodil, v hiši porodnice postelja napravila. (Non. Marc. p. 518. 528). Čudo! tudi slovenski stariši fantičem, kadar kažejo „membrum virile“, rečejo: „skrij brgleza“, tako so tedaj nekdanj tudi paganski Slovenci imeli vero, po kateri, da z uče-

*) Tudi v zadnjem listu na str. 210. namesto „Etymologična črtica“ beri „Etymo-mythologična črtica.“

nim Kuhnom rečem: „Der Specht (Picus) als Feuerbringer (Brgant) galt auch für den Lebensbringer, er brachte dem Neugeborenen den himmlischen Feuerfunken der Seele, der nach griechischer Sage von Prometheus dem aus Thon gebildeten Menschen eingepflanzt wurde.“ (Lib. c. 105.)

Ozir po svetu.

Pisma o samostanih srbskih.

(Dalje.)

Da se še dan danes v srbskih samostanih, cerkvah in palačah slavnih pradedov srbskega carstva nahaja mnogo svetu še neznanega in za srbsko povestnico zanimivega gradiva, o tem ni dvombe. Koliko rokopisov so ruski učenjaki po evropski Turčii potovaje našli, koliko pa jih še leži v velikanskem zidovji! In koliko napisov in malarij po stenah samostanov, cerkvá, palač in njihovih razvalin še čaka sposobnega rodoljuba, da jih obelodani in svetu razglasi! Da pa ti napisi in malarije po stenah omenjenih poslopij za povestnico neprecenljivo dragocenost imajo, gotovo mi pritrudi vsak izvedenec. Na primer hočem tukaj samo dva napisa omeniti, ki ju je našel gosp. Verković po Turčii potovaje (glej „Glasnik društva srbske slovesnosti VI.“ stran 186—189). V neki stari cerkvi samostana „Preobraženija“, ki se zdaj „Zerze“ imenuje, ne dalječ od Prilipa med mestoma Orid in Veleso je nad vratmi našel staroslovenski napis, v katerem se bere med drugim tudi: „*Blagoverni kralj Vukašin in njegov sin kralj Marko so obdržavali svoje dni to sveto mesto.*“ Da bi ves staroslovenski napis poslovenil, ne bojo zahtevali častiti bralci. In v Prilipu, v mestu kraljeviča Marka, v razvalinah cerkve sv. arhangela Mihaela, katero cerkev narod imenuje „cerkev kraljeviča Marka“, je gosp. Verković na zidu razrušene cerkve, ktera je znotraj vsa z malarijami pokrita, našel pri glavnih vratih namalanega kralja Vukašina in sina njegovega kralja Marka. Na desni strani sedi starec Vukašin v velikem in lepem carskem odelu (obleki) sè zatvorjeno carsko krono na glavi in sè skiptrom v roki; pri njegovi glavi je staroslovenski napis: „*V Krista Boga blagoverni kralj Vukašin.*“ Na levi strani pa stoji tudi v carskem odelu, s krono na glavi in skiptrom v roci mladi Marko, ki ima še male črne brke (pripoveduje in popeva se, da je Marko, ko je bolj odrasel, strašne brke imel in rad rujno vince pil); nadpis pri njegovi glavi je deloma že pokvarjen; al še se to-le lahko bere: „*.... ver ..... kralj Marko.*“ — Učeni dr. Janko Šafařik pravi, da tudi njegov stric pokojni Pavel Šafařik je bral napis: *kralj Marko*, in je to nekam zapisal, al zdaj se ne domisli, kam. — Iz vsega tega dr. Janko Šafařik zaključuje, da je bil Marko po smrti svojega očeta Vukašina gotovo v kakem oddelku srbskega carstva dejstvitelno za kralja priznani vladatelj, in to v Macedonii, katero zemljo mu je od naroda za cara izvoljeni Lazar sè silo orožja vzel. Marko je vladal ko kralj v Prilipu nad Macedonijo in Raško, in mislil je, kralj srbski biti; al narod si izbere pogumnega Lazara; to pa je Marku grozna krivica bila, in za tega del je bil največi sovražnik Lazarjev, posebno zato, ker mu je Lazar njegove zemlje vzel in jih srbski državi pridružil. Marko, ko največi sovražnik Lazarjev, gré k turškemu sultanu Amuratu in ga podpihuje proti Lazaru. Skuša pa tudi župane raške po pismih od Lazara odvrniti. In ko je Amurat šel na Kosovo polje v boj za srbski narod odsodni in nesrečni, bila sta oba Vukašinova sina, Marko in Andrej, na sultanovi strani, in v poraz-

umljenji z izdajcem Vukom Brankovićem in Balšem, knezom Zetskom in drugim. In ko se je strašni boj bil na Kosovem polji, in ko je Vuk Branković srbsko vojsko izdal, takrat gré Marko s turško pomočjo, ki mu jo je sultan dal, v Prilip in gradove (mesta) po Paški (Novi Pazar) in Macedonii vzame Lazaru nazaj. Na kratko: Marko je vse storil, da bi zopet dobil gospodstvo nad Macedonijo, ktereje je kot kralj več let vladal, in iz ktereje ga je Lazar sè silo orožja iztiral. (Dal. prih.)

Politične stvari.

Panslavizem (vseslavjanstvo) in nevarnost za Avstrijo.

Dandanes so Slovani v Avstrii zopet prav na rešetu svojih politično-narodnih protivnikov. Potovanje Slovanov v Moskvo k narodopisni (etnografični) izložbi je pa še le prav razvozlalo strastne jezike. Naj že človek misli kakor koli hoče o tem Moskovskem shodu — naj reče, da je prav, da so avstrijski Slovani potovali na Rusovsko, ali naj reče, da ni prav bilo ali da saj zdaj ni bilo ob pravem času; — to je vsaj gotovo, da je žalostno, da večidel vsi nemški in magjarski časniki so za tega voljo odprli svoji strasti zatvornice in najpred začeli grditi nektere osebe, potem so jeli psovati slovanske narode avstrijske, končavajo pa zdaj s tem, da pridigovajo križansko vojsko proti Slovanom v Avstrii.

Naš namen ni preiskovati tukaj, kakošne politične nasledke bode potovanje mnogih avstrijskih Slovanov imelo ali kakošne utegne imeti; le to rečemo, da so v Avstrii zopet začeli o panslavizmu govoriti in o nevarnostih, s kterimi žuga, in da kolovodji teh časnikarjev že priporočajo pomoč, po kteri bi se zatrl panslavizem. Pomoč je lahka — pravijo; le preganjati po vseh potih je treba Slovane; „slovanska surovost se mora tèptati z omiko Nemcev in Magjarov!“ To je pesem, ki jo v stoternih variacijah pojó Slovanom sovražni časniki.

Vredno je tedaj, da to reč bolj na drobno preiščemo.

Tudi Avstrii je Bog dal Slovane. Naj ta ali uni obžaluje, da so Slovani v Avstrii; al drugače ni, Bog jih je dal. In še celó večina avstrijskih narodov so Slovani; al tudi tega zdaj ne moremo predrugačiti; tako je. Dalje je pa tudi to resnica, da tisti možaki, ki se domišljujejo stebre današnje avstrijske ustavnosti (konstitucionalizma), sovražijo Slovane za nasprotnike svoje. V takih okolščinah je pač čisto naravno, da se posamni slovanski narodi drug drugemu bolj bližajo v zavesti, da so si sorodni. Ako tedaj psovanje, kakoršno se vsak dan bere v mnogih nemških in magjarskih časnikih, draži in žali slovanske narode, je li po takem čuda, da taka razdraženost utegne nevarna postati? Ta nevarnost pa — pravijo zopet ti nasprotni časniki — je zatega del še večja, ker drugi veliki slovanski narodi bivajo okoli Avstrije in jim je zeló mar za to, kar se godí v Avstrii. To vse skupaj dela strah panslavizma za Avstrijo.

Naš namen ni, da bi to besedovanje v pretres vzeli. Vendar rečimo to, kar pravijo nasprotniki, da se Slovani hočeje združiti in da to panslavistično gibanje žuga Avstrii z veliko nevarnostjo, — po takem pa vprašamo: ali je sredstvo, katero nasprotniki priporočajo proti temu slovanskemu gibanju, res tudi pravo, dobro sredstvo?

Nam se zdi to sredstvo — namreč zatirati Slo-